

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра екології та ботаніки

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

ОК 26 Оцінка впливу на довкілля

(обов'язковий / вибірковий)

Реалізується в межах освітньої програми «Екологія»

(назва)

за спеціальністю 101 Екологія

(шифр, назва)

на I (бакалаврському) рівні вищої освіти

Суми – 2024

Розробник: **Ю.Л. Скляр., к.б.н., доц. каф. екології та ботаніки**
(підпис)(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедр: <u>Екології та ботаніки</u> (назва кафедри)	протокол № 17 від 17.06.2024
	Завідувач кафедри <u></u> В.Г. Скляр (підпис) (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми **В.Г. Скляр**
(підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма **О.М. Бакуменко**
(підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана: **Клименко Г.О.**
(ПІБ)

Бондарева Л.М.
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 28.06. 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Шановні студенти!

Підписавши угоду про асоціацію з ЄС, Україна взяла на себе низку зобов'язань із запровадження європейських механізмів охорони навколишнього середовища. Значна увага у сфері управління довкіллям та інтеграції екологічної політики в інші галузеві політики була зосереджена на впровадженні в Україні європейської моделі оцінки впливу на довкілля (ОВД).

Вивчаючи дисципліну «Оцінка впливу на довкілля», ви будете брати участь у створенні свого навчального середовища, вчитися діяти екологічно свідомо та відповідально, відчувати власну відповідальність за прийняття рішень у сфері захисту довкілля, розуміти європейські цінності, оцінювати наслідки проєктної діяльності. Ви здобудете досвід командної роботи та розвините навички критичного мислення.

1.	Назва ОК	Оцінка впливу на довкілля		
2.	Факультет/кафедра	Факультет агротехнологій та природокористування/ кафедра екології та ботаніки		
3.	Статус ОК	Обов'язковий		
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	ОП «Екологія», спеціальність 101Екологія		
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркової ОК)	-		
6.	Рівень НРК	6 рівень НРК		
7.	Семестр та тривалість вивчення	8 семестр, 13 тижнів		
8.	Кількість кредитів ЄКТС	4		
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	
		12/2		26
10.	Мова навчання	Українська		
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Скляр Юрій Леонідович		
11.1	Контактна інформація	К.б.н., доцент кафедри екології та ботаніки, кабінет 7 в Ел. адреса: sul_bio@ukr.net		
12.	Загальний опис освітнього компонента	В основу дисципліни покладено завдання та принципи, визначені Законом України «Про оцінку впливу на довкілля»		

		<p>(18 грудня 2017 року), Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (12 жовтня 2018 року), та підходи, що передбачають поєднання теоретичного навчання та практичної роботи.</p> <p>Дисципліна являє собою навчальний курс, що спрямований на розвиток у студентів системи компетентностей щодо процедури проведення ОВД та прийняття рішення про провадження планованої діяльності; освоєння діяльності природоохоронних органів щодо проведення науково-обґрунтованої оцінки впливу на довкілля, набуття навичок формулювання екологічних умов реалізації планованої діяльності.</p> <p>Дисципліна дозволяє розвинути відповідальність за власне навчання, а також такі соціальні навички (softskills) як: вміння працювати в команді, доводити і відстоювати власну точку зору, мислити критично, управляти проектами, навички презентації та ведення дискусії, креативність.</p>
13.	Мета освітнього компонента	Метою дисципліни є формування у студентів умінь та компетенцій для забезпечення застосування правових та організаційних засад оцінки впливу на довкілля антропогенної діяльності, запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів.
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Передумовами вивчення ОК «Оцінка впливу на довкілля» є такі дисципліни як «Техноекологія», «Моделювання і прогнозування стану довкілля», «Нормування антропогенного навантаження» та ін.
15.	Політика академічної доброчесності	У разі, якщо студент(и) здає(ють) роботу іншого студента(тів) як свою власну, така робота анулюється і виконується повторно. У разі списування – повторне складання відповідного завдання.
16.	Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4255

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК				Як оцінюється ДРН
	ПР09 Знати принципи управління персоналом та ресурсами, основні підходи до прийняття рішень в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.	ПР11 Уміти використовувати сучасні інформаційні ресурси з питань екології, природокористування та захисту довкілля.	ПР13 Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.	ПР22 Уміти оцінювати ступінь, характер негативного впливу агровиробництва на людину, біорізноманіття, довкілля, оцінювати ризики та пропонувати заходи із екологізації агросфери	
Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»					
ДРН 1.Знати призначення ОВД в системі підготовки і прийняття господарських рішень (поняття, терміни, визначення, законодавча база)			+		Виконання практичних робіт.Тест множинного вибору
ДРН 2. Знати основні принципи та етапи процедури оцінки впливу на довкілля		+		+	Виконання практичних робіт.Порівняльний аналіз
ДРН 3. Знати вплив процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та екологічні ризики, пов'язані з виробничою діяльністю та недотриманням процедури здійснення оцінки впливу на довкілля	+				Тест множинного вибору, командна робота + презентація результатів практичних робіт
ДРН 4. Знати вимоги до оцінки поточного стану довкілля і біорізноманіття та					Виконання практичних робіт.

важливість реалізації ОВД					Поточне опитування
ДРН 5. Знати вимоги до забезпечення екологічного управління та поводження з відходами		+			Виконання практичних робіт. Тест множинного вибору
ДРН 6. Знати вітчизняний та міжнародний досвід щодо реалізації процедури ОВД		+	+	+	Виконання практичних робіт. Поточне опитування
ДРН 7. Уміти здійснювати підготовку звіту та висновків з оцінки впливу на довкілля	+	+			Підготовка та представлення ділової документації з ОВД
ДРН 8. Уміти формувати ефективні стратегії комунікації з громадськістю, експертними органами та органами влади щодо вирішення питань захисту довкілля			+	+	Симуляція громадських слухань, взаємооцінювання
ДРН 9. Уміти враховувати висновки з оцінки впливу на довкілля при прийнятті рішень про провадження планованої діяльності, зокрема у агропромисловому секторі та при реалізації заходів із охорони біорізноманіття	+	+			Виконання практичних робіт. Поточне опитування, командна робота
ДРН 10. Уміти поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень			+		Виконання практичних робіт. Індивідуальні завдання, командна робота
ДРН 11. Уміти здійснювати стратегічну екологічну оцінку	+	+			Виконання практичних робіт. Презентація проекту СЕО

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу денна / заочна			Рекомендована література	
	Аудиторна робота		Самостійна робота		
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Загальні положення та поняття про ОВД Передумови виникнення ОВД. Базові підґрунтя для проведення ОВД. Світовий та європейський досвід ОВД. Основні суб'єкти оцінки.	1/1	-	4	12/17	1, 8, 9, 10
Тема 2. Види діяльності, що можуть значно впливати на довкілля Категорії планованої діяльності. Особливості проведення ОВД під час сільськогосподарського та лісогосподарського освоєння земель, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу. Єдиний реєстр оцінки впливу на довкілля. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД.	1/1	-	2	12/17	1, 2, 3, 4
Тема 3. Процедури публічності та збирання інформації під час проведення ОВД Повідомлення про плановану діяльність, що підлягає ОВД. Визначення альтернатив планованої діяльності. Скоупінг в процедурі оцінки впливу на довкілля. Роль та участь громадськості в процедурі ОВД. Зауваження та пропозиції громадськості на повідомлення.	2	-	4	12/17	1, 5, 6, 7
Тема 4. Звіт з ОВД Структура Звіту. Екологічний моніторинг у процедурі ОВД. Громадське обговорення Звіту з ОВД. Проведення громадських слухань. Звіт про громадське	2	-	4	11/17	1, 3, 11, 12

обговорення.					
Тема 5. Висновок з оцінки впливу на довкілля Врахування результатів оцінки впливу на довкілля в рішенні про провадження планованої діяльності. Відмова у видачі висновку.Оскарження висновку з ОВД або відмови у видачі висновку.	2	-	4	10/17	1, 13, 14
Тема 6. Завершальна стадія процедури ОВД Екологічні умови, що містяться у висновку з ОВД. Післяпроектний моніторинг.	2	-	4	13/17	1, 15, 16
Тема 7. Стратегічна екологічна оцінка Передумови виникнення процедури СЕО. Як працює СЕО в контексті містобудівної документації? Замовники СЕО.Порядок реалізації СЕО.Громадське обговорення в процедурі СЕО.«Генеральний» звіт про СЕО.Післяпроектний моніторинг	2	-	4	12/16	1, 9, 16, 17, 18, 19
Всього	12	-	26	82/118	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	К-сть годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	К-сть годин
ДРН 1.Знати призначення ОВД в системі підготовки і прийняття господарських рішень (поняття, терміни, визначення, законодавча база)	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті	2	Літературне дослідження проблеми, опрацювання лекційного матеріалу	7
ДРН 2. Знати основні принципи та етапи процедури оцінки впливу на довкілля	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті	4	Опрацювання лекційного матеріалу	7
ДРН 3. Знати вплив процесів техногенезу на стан навколишнього середовища та екологічні ризики, пов'язані з виробничою діяльністю та недотриманням процедури здійснення оцінки впливу на довкілля	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті, проблемні кейси	2	Літературне дослідження проблеми, опрацювання лекційного матеріалу	7
ДРН 4. Знати вимоги до оцінки поточного стану довкілля і біорізноманіття та важливість реалізації ОВД	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті, метод кейсів, мозоковий штурм	4	Літературне дослідження проблеми, опрацювання лекційного матеріалу	7
ДРН 5. Знати вимоги до забезпечення екологічного управління та поведження з відходами	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті, метод кейсів, мозоковий штурм	4	Літературне дослідження проблеми, опрацювання лекційного матеріалу	7
ДРН 6. Знати вітчизняний та міжнародний досвід щодо реалізації процедури ОВД	Мультимедійна лекція, дискусія	2	Літературне дослідження проблеми, опрацювання лекційного матеріалу	7
ДРН 7. Уміти здійснювати підготовку звіту та висновків з оцінки впливу на довкілля	Мультимедійна лекція, робота на лабораторному занятті, консультації викладача	4	Взаємне навчання, симуляційні вправи з ведення ділової документації	8

ДРН 8. Уміти формувати ефективні стратегії комунікації з громадськістю, експертними органами та органами влади щодо вирішення питань захисту довкілля	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті, симуляція	4	Робота в малих групах	8
ДРН 9. Уміти враховувати висновки з оцінки впливу на довкілля при прийнятті рішень про провадження планованої діяльності, зокрема у агропромисловому секторі та при реалізації заходів із охорони біорізноманіття	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті, метод кейсів, мозоковий штурм	4	Літературне дослідження проблеми, опрацювання лекційного матеріалу, складання висновків з ОВД	8
ДРН 10. Уміти поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень	Мультимедійна лекція, дискусія, робота на лабораторному занятті, метод кейсів, мозоковий штурм, індивідуальні завдання	4	Робота в малих групах, взаємне навчання (peertopeerlearning)	8
ДРН 11. Уміти здійснювати стратегічну екологічну оцінку	Мультимедійна лекція, робота на лабораторному занятті, метод кейсів	4	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу)	8

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Сумативне оцінювання

Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Частка у загальній оцінці	Дата складання
1.	Оцінювання практичних робіт за модуль 1	40 балів / 40%	До 6 тижня
2.	Модульний контроль (тест множинного вибору)	10 балів / 10%	До 6 тижня
3.	Оцінювання практичних робіт за модуль 2	40 балів / 40%	До 13-го тижня
4.	Модульний контроль (тест множинного вибору)	10 балів / 10%	До 13-го тижня
5.	Залік		13-й тиждень

Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Осіній семестр				
Оцінювання практичних робіт за модуль 1	0-12 балів	13-29 балів	30-34 балів	35-40 балів
	Практичні роботи не виконані, або виконані невірно	Роботи виконані зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Роботи виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Роботи виконані вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Модульний контроль (тест множинного вибору)	0-4 бали	5-6 балів	7-8 балів	9-10 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Оцінювання практичних робіт за модуль 2	0-12 балів	13-29 балів	30-34 балів	35-40 балів
	Практичні роботи не виконані, або виконані невірно	Роботи виконані зі значними помилками, в тому числі орфографічними	Роботи виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Роботи виконані вірно, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Модульний контроль (тест множинного вибору)	0-4 бали	5-6 балів	7-8 балів	9-10 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест

Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування після вивчення кожної теми	Після завершення вивчення теми
2	Усні відповіді на окремі питання під час проведення лекцій, практичних робіт та навчальних екскурсій	Протягом всього семестру
3	Аналіз текстів за темами курсу опрацьованих студентом самостійно	Протягом всього семестру
4	Захист практичних робіт	Після здачі роботи
5	Усні презентації, самооцінювання та взаємооцінювання	Протягом всього семестру
6	Усний зворотній зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами.	Протягом всього семестру
7	Спостереження за здобувачами у процесі виконання завдань	Протягом всього семестру

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

1. Мельник О.С., Скляр В.Г., Коваленко І.М., Васькіна І.В., Шерстюк М.Ю. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС // О. С. Мельник, В. Г. Скляр, І. М. Коваленко, І. В. Васькіна, М. Ю. Шерстюк, - Суми, РВВ, Сумський національний аграрний університет. 2021 – 142 с.
https://jm.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2021/06/posibnik_1623674876.pdf
2. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017 № 2059-VIII.
3. Алексеєва Є. Популярний коментар до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» / Є. Алексеєва; за заг. ред. О. Кравченко – Львів : Вид-во «Компанія “Манускрипт”». – 2018. – 60 с.
4. Постанова КМ України від 13 грудня 2017 р. № 1010 «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля».
5. Андрусевич А. О. Оцінка впливу на довкілля в Україні: вирішення проблеми по-європейськи. / А. О. Андрусевич. – РАЦ «Суспільство і довкілля», 2011
6. Постанова КМУ від 13 грудня 2017 р. № 1026 «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля».
7. Алексеєва Є. Оцінка впливу на довкілля: рекомендації для суб'єктів господарювання щодо участі громадськості: навч. посіб. / Є. Алексеєва; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів: Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2018. – 36 с.
8. Екологічний аудит : Посібник з екологічного менеджменту і екологічного аудиту / В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, В. М. Навроцький та ін. – К. : Символ-Т, 2015. – 221 с.
9. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє природне середовище в транскордонному контексті (№ 562-VIII від 01.07.2015).
10. Директива 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проєктів на навколишнє середовище.

Додаткові джерела

11. Алексеєва Є. Оцінка впливу на довкілля: можливості для громадськості: посібник / Є. Алексеєва; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів: Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2017. – 36 с.
12. Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mepr.gov.ua/news/34766.html>.
13. Алексеєва Є. Оскарження висновків з оцінки впливу на довкілля в суді / Є. Алексеєва; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Вид-во «Компанія “Манускрипт”», 2019. – 24 с.

14. Оцінка впливу на довкілля: Міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи / С. Вихрист, Є. Єндрюшка, Н. Мікуліч та ін. – Київ, 2018. – 141 с.
15. Закон України «Про екологічну експертизу» // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 8. – С. 54.
16. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк; за заг. ред. О. Кравченко. – Львів : Вид-во «Компанія "Манускрипт"», 2019. – 128 с.
17. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272#Text.
18. Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://menr.gov.ua/files/docs/nakazy/2018/nakaz_296.pdf.
19. Протокол Європейської економічної комісії ООН про стратегічну екологічну оцінку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=dLMN6eg9prA>.

**РЕЦЕНЗІЯ НА РОБОЧУ ПРОГРАМУ (СИЛАБУС)
ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ**

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	+		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		

Член проєктної групи ОПП «Екологія» _____

Ганна КЛИМЕНКО

(підпис)

(ІПІ)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної	+		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	+		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)	+		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	+		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	+		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	+		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	+		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	+		
Література є актуальною	+		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	+		

Рецензент (доцент кафедри екології та ботаніки) _____

Людмила БОНДАРСВА

(підпис)